

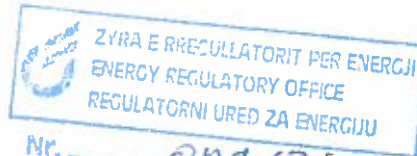

KOMPNIA KOSOVARE PËR DISTRIBUCION DHE FURNIZIM ME ENERGIJE ELEKTRIKE SH.A
KOSOVO ELECTRICITY DISTRIBUTION AND SUPPLY COMPANY I.S.C
KOSOVSKO PRIZIČIČI ZA DISTRIBUCIJU I SNABEWAJE ELEKTRICNOM I ENERGIJOM D.D

KEDS - SH. A.

Nr. 16 Dt. 21.2.2024
HQ I

Ymer Fejzullahu
Kryesues i Bordit të ZRrE-së

Nr. 099/24
Data. 21.02.24

Alpin Dogan
Kryeshef Ekzekutiv
KEDS sh.a.

21 Shkurt 2024

Lënda: Komentet e OSSH-së ndaj Raportit Konsultativ të ZRRE-së për të Hyrat e Lejuara Maksimale për vitin 2024

I nderuar z. Fejzullahu,

Ky dokument përmbledh komentet e Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes ndaj Raportit Konsultativ të Zyrës së Rregulatorit për Energji (ZRRE) mbi të Hyrat e Lejuara Maksimale të për vitin 2024.

OSSH vlerëson mundësinë e dhënë për të dhënë komente mbi çështjet e rëndësishme të ngritura në Raportin Konsultativ dhe kërkon nga ZRRE që të shqyrtojë seriozisht të gjitha çështjet e ngritura para çdo vendimi përfundimtar për të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2024.

OSSH është e hapur dhe e gatshme për diskutime të mëtejshme sa herë që është e nevojshme.

Me respekt,

Alpin Dogan
Kryeshef Ekzekutiv, KEDS sh.a.

Komentet e Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes ndaj Raportit Konsultativ të ZRRE-së për të Hyrat e Lejuara Maksimale për vitin 2024

Shkurt, 2024

1. Hyrje

Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) me datë 06 shkurt 2024 ka publikuar Raportin Konsultativ për përshtatjet vjetore të të Hyrave të Lejuara Maksimale (MAR) për Operatorin e sistemit të shpërndarjes (OSSH), për vitin relevant tarifor 2024. Në këtë raport ZRRE ka paraqitur vlerësimin fillestar për të Hyrat e Lejuara Maksimale për OSSH, bazuar në aplikimin e OSSH të dërguar me datë 22 janar 2024.

Në vijim të këtij dokumenti OSSH do të paraqes qëndrimin e saj lidhur me vlerësimin fillestar të ZRRE-së për të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2024.

2. Kostot operative dhe të mirëmbajtjes (OPEX)

Në aplikim për të hyra e lejuara maksimale për vitin 2024, OSSH ka propozuar rritje të kostove operative duke marrë parasysh rritjen e numrit të konsumatorëve dhe nevojën për të ofruar shërbime më cilësore. Për më tepër, OSSH ka shprehur shqetësimin lidhur mungesën e punëtorëve profesional dhe pasojat e mundshme për kompaninë si rezultat i kësaj mungese, duke kërkuar rritje të pagave për punonjësit deri në 15 %.

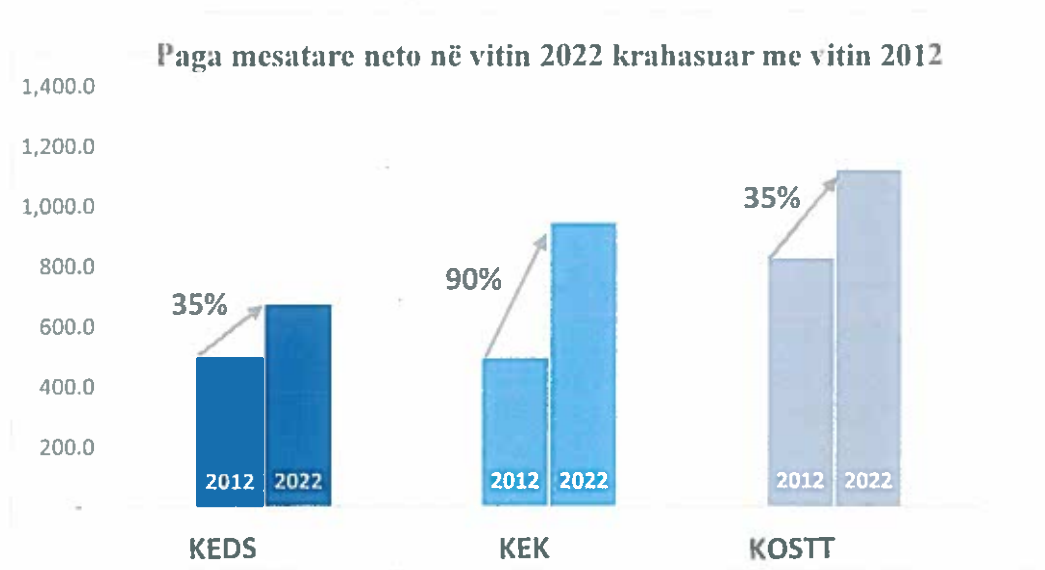
Lidhur me kërkesat e parashtruara, ZRRE në raportin konsultativ ka theksuar se kostot e OPEX-it në të cilën përfshihen edhe kostot e personelit janë përshtatur për normën vjetore të inflacionit, rrjedhimisht ZRRE ka përshtatur kostot e OPEX për te pasqyruar inflacionin, duke mos marrë parasysh kërkesën e OSSH-së për rritjen e pagave.

Siç theksohet në aplikimin e MAR-it për vitin 2024, ZRRE ka përcaktuar kostot operative dhe të mirëmbajtjes për periudhën 2023-2027, si vazhdimësi e kostove operative dhe të mirëmbajtjes të periudhës së dytë rregullative, duke mos marrë parasysh argumentet e OSSH se ka rritje të kostove operative përgjatë viteve dhe të dhënat faktike të ofruara nga OSSH. Përveç kësaj, ZRRE ka aplikuar një faktor efikasiteti prej 1.5% në kostot e lejuara operative për periudhën 2023-2027. Meqenëse pagat paraqesin pjesën më të madhe të kostove operative, aplikimi i faktorit të efikasitetit ndikon drejtpërdrejtë në linjën e pagave, si dhe dëmton edhe vet njohjen e inflacionit që kompania mund ta lejoj.

Ndonëse OSSH përgjatë viteve ka bërë përshtatjet e inflacionit në paga përfshirë edhe rritjen e pagave të bërë këtë vit, kjo nuk është e mjaftueshme për të përmbushur pritshmërit e punonjësve të OSSH apo për t'i harmonizuar ato me të licencuarit e tjerë në sektorin e energjisë.

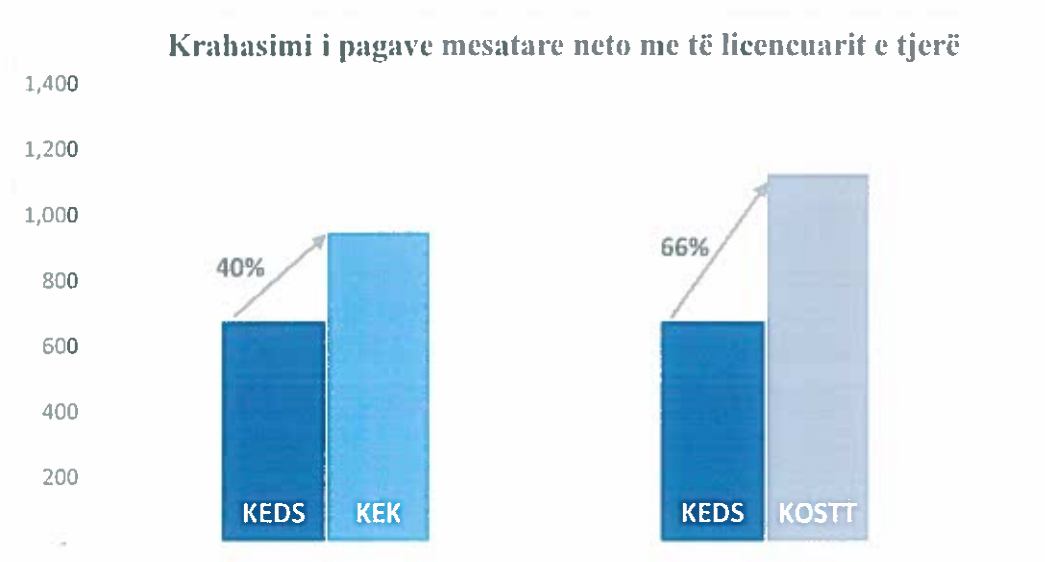

Në grafikun e mëposhtëm është paraqitur ndryshimi i pagave mesatare të vitit 2022 krahasuar me pagat mesatare të vitit 2012 në ndërmarrjet që operojnë në sektorin e energjisë në Kosovë, duke u bazuar në të dhënat nga pasqyrat financiare rreth shpenzimeve të personelit.

Sipas të dhënave të paraqitura në grafik, paga mesatare neto në OSSH në vitin 2022 është 35% më e lartë krahasuar me vitin 2012 kur OSSH ka qene pjesë e menaxhimit të KEK, përderisa paga mesatare neto në KEK ka pasur një rritje prej 90% krahasuar me vitin 2012. Po ashtu paga mesatare neto në KOSTT në vitin 2022 ka një rritje prej 35% krahasuar me vitin 2012, mirëpo paga mesatare në KOSTT në vitin 2012 ishte shumë më e lartë se paga mesatare në OSSH në vitin 2012.

Në grafikun e mëposhtëm janë të paraqitura ndryshimet e pagave mesatare neto në mes të OSSH-së dhe të licencuarve KEK dhe KOSTT për vitin 2022.

Po ashtu, sipas të dhënave në Agjensionin e Statistikave të Kosovë (ASK), gjatë vitit 2022 paga mesatare neto sipas aktiviteteve ekonomike më e lartë ishte te: Furnizimi me energji elektrike, gaz, avull dhe ajër të kondicionuar me 804 euro¹, e cila është më e lartë për 19% krahasuar me pagën mesatare neto në OSSH.

Pabarazia në paga ndërmjet punonjësve të OSSH dhe të licencuarve të tjerë në sektorin e energjisë ka bërë që punonjësit e OSSH të jenë të diskriminuar në paga për një kohë të gjatë. Kjo pa dyshim ka sjellë pasoja për kompaninë, duke qenë se OSSH për vite me radhë është përballur me largim të punëtorëve profesional duke rrezikuar mbarëvajtjen e operimeve ditore si dhe duke rritur ngarkesën e punës për punonjësit aktual. Në rrethana të tilla, presioni i punonjësve për ngritje te pagave ka qenë i pashmangshëm.

Përveç kësaj, OSSH mbetet e shqetësuar për ikjen e fuqisë punëtore të kualifikuar për shkak edhe të liberalizimit të vizave. Studime të shumta, të theksuara edhe në aplikimin e OSSH-së për MAR-in e vitit 2024, tregojnë se Kosova pritet të përjetojë një nivel shqetësues të largimit të fuqisë punëtore, duke rritur më tej shqetësimet e OSSH-së. Prandaj, duke marrë parasysh të lartë thënat, si dhe nisur nga situata aktuale në tregun e punës, OSSH ripërsërit kërkesën për rritje të pagave prej 15%. Kjo rritje do të siguroj që OSSH të mbaj fuqi punëtorë të kualifikuar e cila do mundësoj mbarëvajtjen e operimit të qëndrueshëm të OSSH dhe ofrimin e shërbimeve cilësore.

Lidhur me shpenzimet operative dhe te mirëmbajtjes në katër komunat e veriut , ZRRE, në raportin konsultativ, ka parashikuar shpenzimet operative dhe të mirëmbajtjes për katër komunat në veri të Kosovës në vlerën prej 0.77 milionë €. Sipas ZRRE-së, shpenzimet që lidhen me ofrimin e shpërndarjes në pjesën veriore për periudhën janar-mars janë paraparë në Udhëzuesin për Energji dhe Licencën e Elektroseverit, ndërsa për periudhën prill-dhjetor janë bazuar në kostot për ofrimin e shërbimeve të përbashkëta për katër komunat e veriut në raport me kostot e ngjashme në pjesën që operon OSSH.

Megjithëse OSSH nuk posedon informatë si është bërë vlerësimi për periudhën prill- dhjetor 2024, analogjia e përdorur për këtë periudhën nuk mund të jetë relevante për parashikimi e këtyre kostove për pjesën veriore. Në përgjithësi kostoja e fillimit të ofrimit të një shërbimi në një zonë të re është më e lartë për shkak të investimeve fillestare të nevojshme në infrastrukturë dhe menaxhimin e shërbimit. Kushtet dhe mjedisi i ndryshëm në këtë rajon kërkon një vlerësim të veçantë. Prandaj nisur nga këto arsye OSSH kërkon që vlerësimi i kostove operative dhe të mirëmbajtjes për periudhën prill-dhjetor të bëhet me të njëjtën bazë sikurse për tre muajt e parë të vitit, duke reflektuar kushtet aktuale dhe kostot e fillimit të operimit në pjesën veriore të vendit.

¹ <https://askapi.rks-gov.net/Custom/085019af-7367-4166-966f-87cfcecf3852.pdf> faqe 14

3. Kostot e investimeve

Nënshkrimi i marrëveshjes për furnizimin e katër komunave në veriun e Kosovës me furnizuesin Elektroserver në vitin 2023, i jep qasje OSSH-së të operoj në atë zonë, por njëkohësisht paraqet edhe nevojë për investime shtesë nga OSSH. Duke pasur parasysh këtë, OSSH ka parashikuar një investim fillestar për të filluar operimet në këtë zonë, siç është përshkruar në aplikimin e OSSH-së për MAR-in e vitit 2024. Megjithatë, në raportin konsultativ, ZRRE ka marrë parasysh vetëm kostot që lidhen me njehsorët dhe pajisje përcjellëse të tensionit të ulët, ndërsa investimet tjera ZRRE ka theksuar se do ti konsiderojë vetëm pas mbledhjes së të dhënave mbi gjendjen ekzistuese të rrjetit.

Meqenëse marrëveshja është në fuqi nga 1 janari 2024, OSSH është në fazën e mbledhjes së të dhënave nga terreni mbi gjendjen ekzistuese, dhe në bazë të të dhënave të mbledhura rithekson se investimet e parashikuara në aplikimin e MAR-it për vitin 2024 janë të domosdoshme për fillimin e operimit të OSSH-se në atë zonë. Për më tepër, këto investime ndërlidhen me investimet urgjente në fshatrat si: Leposavic, Dieshak, Bernjak, Bistrice, Cirkovice, andaj kërkohet nga ZRRE të njohë kostot e këtyre investime në të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2024.

4. Kostoja e humbjeve

Gjatë shqyrtimit të vlerësimeve të ZRRE-së të prezantuara në Raportin Konsultativ, është vërejtur që nuk është marrë në konsideratë total energjia që pritet të hyje në nivelin e OSSH-së, e cila nuk është në përputhje me metodologjinë e aprovuar në Bilancin e energjisë elektrike dhe metodologjinë e përcaktuara në Rregullën për të Hyrat e OSSH-së. Parashikimi më i ulët i energjisë në hyrje të nivelit të shpërndarjes nënkupton subvencionimin e një pjese të kostove nga OSSH në një vit relevant dhe respektivisht përshtatje më të mëdha gjatë vitit të ardhshëm, duke krijuar probleme financimi. OSSH do të llogarisë të gjithë energjinë në hyrje të shpërndarjes sipas metodologjisë së aprovuar në Bilancin e energjisë elektrike.

Ndryshimet me propozimin e ZRRE-së janë të paraqitura në tabelën më poshtë:

€000s	Njësia	2024 Propozuar -ZRRE	2024 Propozuar -OSSH
Inputet për kalkulim			
Energjia që hyn në shpërndarje	GWh	6,272	6,301
Lejimi i humbjes	%	16.61%	16.61%
Humbjet	GWh	1,042	1,047
Çmimi i blerjes	€/MWh	70.36	70.38
Kostot totale	€000s	73,321	73,679

5. Të Hyrat e Lejuara Maksimale për OSSH-në për vitin 2024

Tabela e mëposhtme përmbledh të Hyrat e Lejuara Maksimale të OSSH për vitin 2024, duke marrë parasysh arsyetimin për komponentët e kostove të paraqitura në seksionet e mësipërme të këtij dokumenti.

Të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2024		Propozimi i ZRRE-së	Komentet e OSSH-së
It	%	9.59%	9.59%
Kostot e Operimit dhe Mirëmbajtjes (OPMct)			
$OPMC_t = OPMC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - E_t) * (1 - P_t)$	€m	30.15	33.80
Kostot për ALPEX		0.02	0.02
Zhvlerësimi i lejuar (DEPCt)			
$DEPC_t = DEPC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - P_t)$	€m	20.60	20.70
Kthimi i lejuar (RTNCt)			
$RTNC_t = RTNC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - P_t)$	€m	17.35	17.56
Obligimet nga KOSTT-it		2.73	2.73
Humbjet e Lejuara (LSSCt)			
LSSAt	%	16,61%	16,61%
REUEt	GWh	6,272.47	6,301.39
WHEAt	€/MWh	70.36	70.38
LSACT-1			
LSSCt		73.32	73.68
Përshtatjet			
Të hyrat e parregulluara	€m	-5.41	-5.41
Përshtatjet për të hyrat e parregulluara		3.82	3.82
Përshtatjet (2022 & PR2)		0.09	0.09
Kostoja e licencës		0.12	0.12
KREV			
KREV	€m	-13.95	-13.96
MAR – të hyrat e lejuara maksimale	€m	128.84	133.14

Si përfundim, të hyrat e lejuara maksimale në vlerën prej 133.14 milion € do t'i mundësojë funksionimin e qëndrueshëm OSSH-së duke siguruar stabilitet financiar, zhvillimin e infrastrukturës, dhe cilësi të shërbimeve të ofruara. Prandaj është më se e domosdoshme që ZRRE të reflektoj para çdo marrje të vendimit përfundimtar lidhur me të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2024.

KOMPAJNIA ASSOCIATI PËR DISTRIBUIM DHE FURNIZIM ME ENËRGIJE ELEKTRIKE SH.A
KOSOVO ELECTRICITY DISTRIBUTION AND SUPPLY COMPANY J.S.C
KOSOVSKA PREDUVACA ZA DISTRIBUCIJU I SNABEWAJE ELEKTRICNOG I ENERGIJOM D.O.O
KEDS - SH. A.

Nr. 16 Dt. 21. 2. 2024
HQ I

Ymer Fejzullahu
Chairman of ERO Board

Alpin Dogan
Chief Executive Officer
KEDS j.s.c

21 February 2024

Subject: DSO Comments on the ERO Consultative Report on Maximum Allowed Revenues for the year 2024

Dear Mr. Fejzullahu,

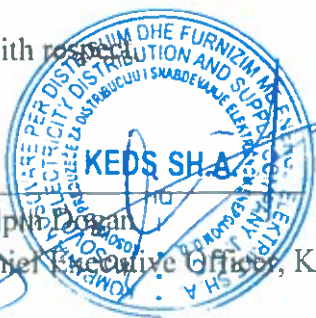
This document summarizes the comments of the Distribution System Operator to the Consultative Report of the Energy Regulatory Office (ERO) on Maximum Allowed Revenues for 2024.

DSO appreciates the opportunity given to provide comments on the important issues raised in the consultative report and asks ERO to seriously consider all raised issues before any final decision on Maximum Allowed Revenues for 2024.

DSO is open and ready for further discussions whenever necessary.

With respect,

Alpin Dogan
Chief Executive Officer, KEDS j.s.c

Comments of the Distribution System Operator to the ERO Consultative Report on the Maximum Allowed Revenues for 2024

February, 2024

1. Introduction

The Energy Regulatory Office (ERO) on February 6, 2024 has published the Consultative Report on the annual adjustments of the Maximum Allowed Revenue (MAR) for the Distribution System Operator (DSO), for the relevant tariff year 2024. In this report, the ERO has presented the initial assessment for the Maximum Allowed Revenues for DSO, based on DSO's application sent on January 22, 2024.

Following this document, DSO will present its position regarding ERO's initial assessment of the maximum allowed revenues for 2024.

2. Operating and maintenance costs (OPEX)

In the application for the maximum allowed revenues for 2024, DSO has proposed an increase in operating costs, taking into account the increasing the number of customers and the need to provide better quality services. In addition, DSO has expressed concern about the lack of professional employees and the possible consequences for the company as a result of this lack, demanding an increase in salaries for employees up to 15%.

Regarding the submitted requests, ERO in the consultative report has emphasized that the OPEX costs, which include personnel costs, have been adjusted for the annual rate of inflation, therefore, ERO has updated the OPEX costs to reflect inflation, and did not consider the request of DSO for salary increase.

As noted in the MAR application for 2024, ERO has determined the operating and maintenance costs for the period 2023-2027, as a continuation of the operating and maintenance costs of the second regulatory period, not considering the arguments of DSO that there is an increase of operating costs over the years and the actual data provided by DSO. In addition, ERO has applied an efficiency factor of 1.5% to the allowed operating costs for the period 2023-2027. Since salaries represent the largest part of operating costs, the application of the efficiency factor directly affects the salary line, as well as impair the recognition of inflation that the company can allow.

Although DSO over the years has made salary inflation adjustments, including the salary increase done this year, this is not enough to meet the expectations of DSO employees or to harmonize them with other licensees in the energy sector.

The chart below shows the change in average salaries in 2022 compared to average salaries in 2012 in companies operating in the energy sector in Kosovo, based on data from financial statements about personnel expenses.

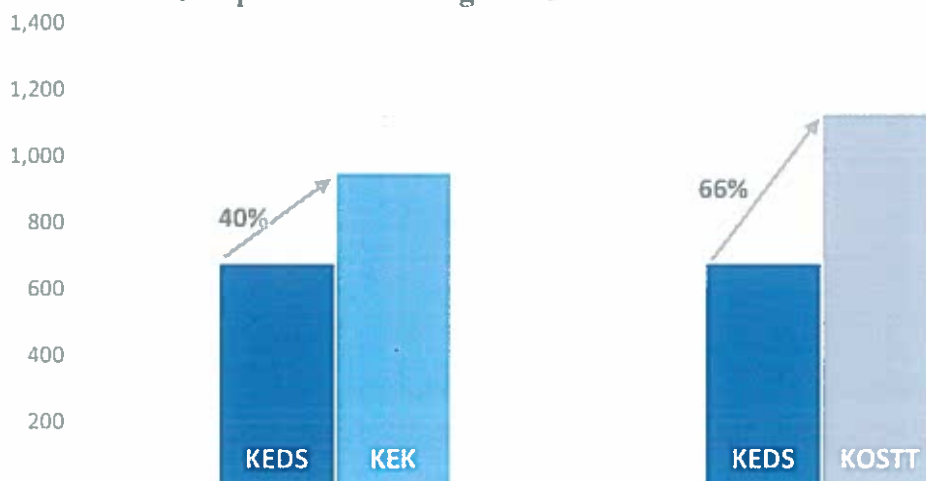
Average net salary in 2022 compared to 2012

According to the data presented in the graph, the average net salary in DSO in 2022 is 35% higher compared to 2012 when DSO was part of the management of KEK, while the average net salary in KEK had an increase of 90% compared to with the year 2012. Likewise, the average net salary in KOSTT in 2022 has an increase of 35% compared to 2012, but the average salary in KOSTT in 2012 was much higher than the average salary in DSO in 2012.

The graph below shows the changes in average net salaries between DSO and KEK and KOSTT licensees for the year 2022.

Comparison of average net salaries with other licensees

Also, according to the data in the Kosovo Agency of Statistic (KAS) during the year 2022 the average net salary according to economic activities was the highest in: Supply of electricity, gas,

steam and air conditioning with 804 euros¹, which is higher by 19% compared to the average net salary in DSO.

The disparity in salaries between DSO employees and other licensees in the energy sector has caused DSO employees to be discriminated in salaries for a long time. This has undoubtedly brought consequences for the company, since DSO for years has been faced with the departure of professional employees, jeopardizing the progress of daily operations as well as increasing the workload for current employees. In such circumstances, the pressure of employees for salary increases was inevitable.

In addition, DSO remains concerned about the departure of the qualified labor force due to the liberalization of visas. Numerous studies, highlighted also in the DSO application for the MAR of 2024, show that Kosovo is expected to experience an alarming level of labor force departure, further increasing the concerns of the DSO. Therefore, taking into account the above mentioned and starting from the current situation in the labor market, DSO reiterates the request for a 15% salary increase. This increase will ensure that DSO maintains a qualified workforce, which will enable the sustainable operation of DSO and providing quality services.

Regarding the operating and maintenance expenses in the four municipalities of the north, ERO, in the consultative report, has predicted the operating and maintenance expenses for the four municipalities in the north of Kosovo in the amount of 0.77 mil€. According to ERO, the expenses related to the provision of distribution in the northern part for the period January-March are foreseen in the Guidelines for Energy and the License of Elektrosever, while for the period April-December are based on the costs for the provision of common services for the four municipalities of the north in relation to similar costs in the part operated by DSO.

Although DSO doesn't possess information how the evaluation of the costs is done for the period April – December 2024, the analogy used for this period cannot be relevant for predicting these costs for the northern part. In general the cost of starting to provide a service in a new area is usually higher due to the initial investment required in infrastructure and service management. The different conditions and environment in this region require special assessment. Therefore, based on these reasons, DSO requests that the assessment of operating and maintenance costs for the period April-December be made on the same basis as for the first three months of the year, reflecting the current conditions and the costs of starting operations in the northern part of the country.

¹ <https://askapi.rks-gov.net/Custom/085019af-7367-4166-966f-87cfcecf3852.pdf> page 14

3. Investment costs

The signing of the agreement for the supply of four municipalities in the north of Kosovo with the supplier Elektroserver in 2023, gives access to DSO to operate in that area, but at the same time also represents a need for additional investments from DSO. Considering this, DSO has foreseen an initial investment to start operations in this area, as described in DSO's application for the MAR of 2024. However, in the consultative report, ERO has taken into account only the costs related to meters and low voltage accompanying equipment, while other investments ERO has emphasized that will consider them only after collecting data on the existing situation of the network.

Since the agreement is in force from January 1, 2024, DSO is in the phase of collecting data from the field on the existing situation, and based on the collected data, it reiterates that the investments foreseen in the MAR application for 2024 are necessary for the start of DSO operation in that area. Moreover these investments are related to urgent investments in villages such as: Laposavic, Dieshak, Bernjak, Bistrice, Cirkovice, therefore ERO is required to recognize the costs of these investments in the maximum allowed revenues for 2024.

4. Cost of losses

During the review of the ERO assessment presented in the Consultative Report, it was observed that the full level of energy expected to enter to the DSO level was not taken into consideration, which is not in accordance with the methodology approved in the Electricity Balance and the methodology defined in the DSO Pricing Rule. The lower entering energy forecast in the distribution level means subsidizing part of the costs by DSO in a relevant year and respectively higher adjustments during the next year, creating financing problems. DSO will calculate all entering energy in the distribution level according to the methodology approved in the Electricity Balance.

The changes with ERO proposal are presented in the table below:

€000s		2024	2024
Inputs for calculation	Unit	Proposal-ERO	Proposal -DSO
Energy entering in distribution	GWh	6,272	6,301
Allowed losses	%	16.61%	16.61%
Losses	GWh	1,042	1,047
Purchases price	€/MWh	70.36	70.38
Total costs	€000s	73,321	73,673

5. Maximum Allowed Revenues for DSO for 2024

The table below summarizes DSO's Maximum Allowed Revenues for 2024, considering the justification for the cost components presented in the previous sections of this document.

Maximum Allowed Revenues for 2024		ERO proposal	DSO comments
It	%	9.59%	9.59%
Operating and Maintenance Costs (OPMCt)			
$OPMC_t = OPMC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - E_t) * (1 - P_t)$	€m	30.15	33.80
Costs for ALPEX		0.02	0.02
Allowed Depreciation (DEPCt)			
$DEPC_t = DEPC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - P_t)$	€m	20.60	20.70
Allowed Return (RTNCt)			
$RTNC_t = RTNC_{t-1} * (1 + CPI_{t-1}) * (1 - P_t)$	€m	17.35	17.56
OS and OM Obligation to KOSTT			
		2.73	2.73
Allowed Losses (LSSCt)			
LSSAt	%	16,61%	16,61%
REUEt	GWh	6,272.47	6,301.39
WHEAt	€/MWh	70.36	70.38
LSACT-1			
LSSCt		73.32	73.68
Adjustments			
Unregulated Revenues	€m	-5.41	-5.41
Adjustments for unregulated revenues		3.82	3.82
Adjustments (2022 & PR2)		0.09	0.09
License cost		0.12	0.12
KREV			
KREV	€m	-13.95	-13.96
MAR – Maximum Allowed Revenues	€m	128.84	133.14

In conclusion, the maximum allowed revenues in the amount of 133.14 mil€ will enable the sustainable operation of DSO, ensuring financial stability, infrastructure development, and quality of services provided. Therefore, it is more than necessary for ERO to reflect before making any final decision regarding the maximum allowed revenues for 2024.